VARSINAIS-SUOMEN KÄRÄJÄOIKEUS
EGENTLIGA FINLANDS TINGSRÄTT
Sairashuoneenkatu 2-4, PL 376
20101 Turku

puh. 02956 46200/ fax. 02956 46285
varsinais-suomi.ko@oikeus.fi

Asiantuntijalausunto

9.1.2019

Viite: Asiantuntijalausuntopyyntö
4.12.2018

Asia: Asiantuntijalausunto esityksestä eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp)

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Pyydettynä lausuntona hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp) esitän kunnioittaen seuraavaa.

Yleistä

Yleisluonnehdintana esitetyn lain kirjoitusasusta voidaan todeta, että säännökset on kirjoitettu erinomaisen lyhyesti, selkeästi ja ymmärrettävään muotoon.

Hallinto-oikeusmenettely näyttää saavan yhä enemmän samoja piirteitä kuin menettely yleisissä tuomioistuimissa, mitä voidaan pitää hyvänä kehityssuuntana, koska tällöin parannetaan asianosaisten ja heidän oikeudenkäyntiavustajiensa mahdollisuuksia osata toimia menettelyn edellyttämällä tavalla.

Hallinto-oikeuksien toiminnassa näyttää jo nykyisellään olevan meneillään kehitys, jonka myötä hallinto-oikeuden suullisten istuntojen määrä on selvästi lisääntynyt. Tätä ei välttämättä ole otettu huomioon hallinto-oikeuksien toimitiloja mitoitettaessa. Ongelma on konkretisoitunut esimerkiksi Turun oikeustalolla, jossa käräjäoikeuden istuntosalikapasiteetti ei riitä sekä käräjäoikeuden että hallinto-oikeuden suullisten istuntojen to-

teuttamiseen. Seurauksena on juttujen käsittelyn viivästyminen istuntosalipulan johdosta.

Eräistä yksityiskohdista

Lakiehdotuksen 7 §

Lakiehdotuksen mukaan viranomainen saa hakea muutosta valittamalla myös, jos valittaminen on tarpeen viranomaisen valvottavana olevan yleisen edun vuoksi.

Lakialoitteessa 1/2015 on ehdotettu viranomaisen valitusoikeuden rajaamista tilanteisiin, joissa se on laissa nimenomaan sallittu.

Lakiehdotuksen perusteluissa viranomaisen valitusoikeuden on tältä osin todettu liittyvän nimenomaan vain tilanteisiin, joissa viranomaiselle on laissa nimenomaan säädetty erityinen valvontatehtävä ja valitusoikeus on yleisen edun vuoksi tarpeen tämän valvontatehtävän hoitamiseksi.

Lakiehdotuksen mukainen viranomaisen valitusoikeuden laajuus on perusteltu ja sellaisenaan kannatettava.

Lakiehdotuksen 11 § 2 mom:

Lakiehdotuksen mukaan hallinto-oikeus voi siirtää toimivaltaansa kuuluvan asian toisen hallinto-oikeuden käsiteltäväksi. Ennen siirtoa on kuultava oikeudenkäynnin osapuolia.

Lainkohdan perustelujen mukaan asian siirto käytännössä edellyttää myös, että hallinto-oikeudet sopivat siirrosta keskenään.

Siirron vastaanottavan tuomioistuimen kuulemista siirtoa harkittaessa on pidettävä sikäli välttämättömänä, että velvoite tähän tulisi kirjata ao. lainkohtaan. Siirron vastaanottavassa tuomioistuimessa vireillä olevan asian / asiakokonaisuuden käsittely voi olla jo pitkälle valmisteltuna ja aikataulutettuna ja uuden asian tai asiakokonaisuuden tuominen siihen voi aiheuttaa sovitun käsittelyaikataulun peruuntumisen, mistä aiheutuu sekä asianosaisille, todistajille, kuultaville ja asiantuntijoille samoin kuin tuomioistuimelle tuntuvaa ajanhukkaa. Ei ole pidettävä riittävänä, että kuulemisvelvollisuus ilmenee ainoastaan lainkohdan perusteluista.

Lakiehdotuksen 13 §:

Lakiehdotuksen mukaan ”valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen”.

Lainkohdan kirjaus antaa sellaisenaan väärän kuvan valitusoikeuden laajuudesta. Lainkohdan perustelujen mukaan

”*Päätös on lainvastainen esimerkiksi silloin, kun viranomainen on soveltanut lakia virheellisesti. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että viranomainen on tulkinnut sovellettavaa lakia väärin tai soveltanut päätöksensä perusteena säännöstä tai lakia, joka ei koske*

ratkaistavaa asiaa. Lain virheellisessä soveltamisessa voi olla kyse myös siitä, että viranomainen ei ole päätöstä tehdessään noudattanut perustuslain, Euroopan unionin oikeuden tai Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimuksia.

Päätös voi olla lainvastainen myös, jos viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai käyttänyt harkintavaltaansa hallintolain 6 §:ssä säädettyjen hallinnon oikeusperiaatteiden vastaisesti (esim. KHO 2016:89). Päätös on lainvastainen myös, jos päätös perustuu puutteelliseen tai virheelliseen selvitykseen taikka tosiseikkojen tai asiassa esitetyn selvityksen virheelliseen arviointiin.

Päätöksen lainvastaisuuden perusteena voi olla myös asian käsittelyssä tapahtunut menettelyvirhe. Hallintolaki sisältää perussäännökset menettelystä, jota viranomaisen on noudatettava hallintoasiaa koskevassa päätöksenteossa ja sen valmistelussa. Hallintoasian käsittelyssä noudatettavaa menettelyä säännellään myös useissa muissa laeissa."

Valitusoikeuden laajuus on asianosaisten kannalta äärimmäisen keskeinen kysymys. Sen vuoksi olisi tärkeää, että valitusoikeuden laajuus avattaisiin laissa selkeästi ehdotettua avoimemmin, ehdotetussa muodossaan lainkohta ei anna oikeaa kuvaa valitusoikeuden laajuudesta.

Lakiehdotuksen 14 §:

Lainkohdan mukaan valitus on toimitettava valitusajassa toimivaltaiselle hallintotuomioistuimelle, jollei erikseen säädetä, että valitus toimitetaan viranomaiselle.

Olisiko tässä yhteydessä yhtenäisyyden vuoksi selvintä, että valitus tulee aina toimittaa päätöksen tehneelle viranomaiselle hallintotuomioistuimelle toimitettavaksi. Tällöin jäisi pois erehtymisen mahdollisuus sen suhteen, kenelle viranomaiselle tai mihin hallinto-oikeuteen valitus tulee kulloinkin toimittaa.

Lakiehdotuksen 17 §:

Lainkohdan mukaan, jos valitus on puuttuneen tai virheellisen valitusosoituksen takia on toimitettu väärälle hallintotuomioistuimelle tai viranomaiselle, tämän on siirrettävä valitus toimivaltaiselle tuomioistuimelle tai viranomaiselle. Siirrosta on ilmoitettava valittajalle.

Tässä yhteydessä lainkohdassa voisi selvyyden vuoksi olla mainita, että silloin, kun valitus on toimitettu väärälle viranomaiselle, on valitus jätetty määräajassa, mikäli se on jätetty valitusosoituksen mukaiselle viranomaiselle valitukselle säädetyn määräajan kuluessa. Maininta puhevallan säilymisestä on nyt pelkästään lain perusteluissa.

Oikeudenkäymiskaari 7 luku 1 - 3 §:

Hallintoasioihin liittyvien turvaamismääräysten antamisen poistaminen yleisiltä tuomioistuimilta on kannatettavaa ehdotuksessa lausutuin perustein.

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta 8 §:

Ehdotetun lain mukaan ulkomaalainen voidaan velvoittaa saapumaan henkilökohtaisesti tuomioistuimeen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Lainkohdan perusteella jää epäselväksi, onko ulkomaalaista mahdollista kuulla teknisellä tiedonvälitystavalla, josta säädetään lain 73 §:ssä.

Laamanni Martti Juntikka